

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pati est Hominis Inevitabile Fatum

Neissen, Johann Adolph

Coloniæ Agrippinæ, 1721

Elementum Aëris, Crux Pharaonis & Ægypti; Exodi 8. 9. 10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49134](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49134)

Elementum Aëris.

C R U X

Pharaonis & Ægypti Exod. 8.

9. 10. Aër muscis, locustis, peste,
grandine, tonitru, fulgure,
tenebris, infestus & vindex.

Moyfes & Aaron fratres, authorita-
te divinâ ablegati ad Pharonem
Ægypti Regem, qui Israëliticum popu-
lum durâ nimis servitute premebat, in
hæc verba profantur Exod. 5. Hæc di-
cit Dominus Deus Israël : dimitte po-
pulum meum, ut Sacrificet mihi in de-
serto. At ille respondit : quis est Domi-
nus, ut audiam vocem ejus? & dimit-
tam Israël? nescio Dominum: & Israël
non dimittam. Quid exspectari potuis-
set insolentius, quid magis impium re-
sponso hujus Principis? per contemp-
tum recoquit dicta Moyfis; & reboat;
quis est Dominus? nescio Dominum:
quò ostendat non agnoscere se ullum
se superiorem; neque æstimare
Q 2 Isra-

Israëlis Deum ; nec concessurum , quæ
ejus nomine postulantur.

Ad hæc dixit Dominus ad Moysen :
Nunc videbis , quæ facturus sim Pha-
raoni : multiplicabo signa & ostenta
mea in terrâ Ægypti. Quod quidem
per omnia omninò elementa potissi-
mùm tamen in aëre ; cujus turbine Rex
inflatus stolidè turgescibat , cu-
mulatius præstitum esse intuebi-
mur.

Regressi , jussu Dei ad Pharao-
nem Moyses & Aaron , per ostenta
cor durum inflectere auspican-
tur.

*Virga Aa-
ronis ver-
sa in colu-
brum.*

Projicit Aaron virgam suam , coram
Rege & servis ejus , è manu in terram,
& versa est in colubrum. Vocavit autem
Pharao maleficos , & ipsi per incantati-
ones suas Ægyptiacas , projecerunt sin-
guli virgas suas quæ versæ sunt in dra-
cones : sed devoravit virga Aaron ,
virgas eorum. Ingravatum est inde
cor Pharaonis ; nec voluit dimittere
populum.

Dixit autem Dominus ad Moysen :
vade ad eum manè : ecce egredietur ad
aqua:

aquas: & stabis in occursum ejus super ripam fluminis; & virgam, quæ conversa est in draconem, tolles in manu tua; dicesque ad eum; Dominus Deus Hebræorum misit me ad te, dicens: dimitte populum meum, ut sacrificet mihi in deserto, & usque ad præsens audire noluisti: hæc igitur dicit Dominus: in hoc scies, quod sim Dominus: ecce percutiam virgâ, quæ in manu mea est, aquam fluminis, & vertetur in sanguinem: extendam manum super aquas Ægypti & super fluvios eorum, & rivos ac paludes, & omnes lacus aquarum, ut vertantur in sanguinem & sit cruor in omni terra Ægypti, tam in ligneis, quàm in saxeis vasibus.

Et elevans virgam, percussit aquam fluminis coram Pharaone & servis ejus, quæ versa est in sanguinem; & non poterant Ægyptii liberæ aquam fluminis; & fuit sanguis in totâ terrâ Ægypti. Feceruntque similiter malefici Ægyptiorum incantationibus suis; & induratum est cor Pharaonis. Avertitque se, & ingressus est domum suam: nec

*Nilus
vertitur
in sang-
uine.*

apposuit cor etiam hac vice : nec audivit eos : impletique sunt septem dies, postquam percussit Dominus fluvium.

Vix illustrius Domini sui supremi specimen apud Ægyptios dari poterat; quàm fluvium Nilum quem ipsi, (ut Theodoretus & alii Patres referunt) velut primum facultatum suarum principium, ac Deastrum reverebantur, subigere imperio, atque ejus limphas, omnis fecunditatis Ægyptiacæ existimatas cataractas, conglobare in cruorem, qui torpore reses & corruptus, jam nemini saluber, lethalis omnibus cesset deinceps, ut Deastri digna soboles perperam observari.

Invalescunt Ranae

Post hæc dixit quoque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem & dices ad eum : Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum : sin autem nolueris dimittere ; ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis ; & ebiullet fluvius ranas, quæ ascendent & ingredientur domum.

mum tuam ; & cubiculum lecti tui
 & super stratum tuum ; & in domos
 servorum tuorum, & in populum tuum:
 & in furnos tuos, & in reliquias ciborum
 tuorum. Et extendit Aaron manum
 super aquas Ægypti & ascenderunt
 ranæ, operueruntque terram. fecerunt
 autem & malefici per incantationes su-
 as similiter.

Mirum primâ fronte videri posset, *Cur Ma-*
 quod Præpotens Deus permiserit ma- *gis per-*
 leficos istos Cacodæmonis artifices, *missum*
 cum Moyse & Aarone concertare *parare*
 portentis : verùm sit ad rem planiùs *mira.*
 referamus animum; patebit certamen
 hoc ad Dæmonis confusionem !
 Dei veri triumphum, maleficorum lu-
 dibrium, Moyse & Aaronis gloriosius
 ornamentum, contulisse quamplu-
 rimùm. Projectæ maleficorum virgæ,
 versæ quidem fuerunt in dracones; sed
 mox ab Aaronis Virgâ, per mo-
 dum abjecti boli devorata, victrici
 stringebantur ingluvie. Effecerunt
 etiam incantationibus suis dia-
 bolicis, ut aqua fluminis

Q 4

ver-

verteretur in sanguinem: ast eum ite-
 rum purificare, & reducere ad flumen
 aquas, minimè valuerunt. Noverunt
 pariter per incantamenta magica indu-
 cere ranas super terram: eis verò recep-
 tui canere, & hac plagâ afflictam patri-
 am liberare, nequicquam didicerant.
 Itaque cum talibus, tam rudibus, tam
 infirmis Athletis conferere manus erat
 victoriæ indubitatae proludere. Istæ
 enim omnia, quæ præstigiæ cona-
 tus, cunctasque inferorum vires, exce-
 dere comperta sunt, quantò Moyses &
 Aaron abundantius promptiusque
 præstabant, tantò præ æmulis emine-
 bant altius; triumphabant insignius;
 succumbebat contumax Rex Phara-
 luculentius. Nobiscum facit divus Au-
 gustinus lib. 10. de Civit. Dei cap. 8.
*Magi Pharaonis facere quædam mira
 permitti, ut mirabilius vinceretur.*
 Quemadmodum hic victus, ringente
 licet superbâ mente, ad Moysen & Aa-
 ronem confugere, eorumque favores
 implorare cogitur; ut importunos in-
 cultosque inquilinos, coaxantes ranas,
 palatium suum catervatim, ut lacunam
 infi-

insidentes; sordidos nauseosque in mensa convivas; subhorridos in thalamo confortes, ubi vis asseclas inacceptos; virtute sui Israëlis Dei, abs se abigere, suâ domo eliminare, propulsarèque regno toto non dedignentur. cap. 8. v. 8. *Vocavit Pharaon Moysen & Aaron & dixit eis: orate Dominum ut auferat ranas à me, & à populo meo: & dimittam populum ut Sacrificet Domino. Juxtà verbum tuum faciam.* inquit Moyses, ut scias quoniam non est sicut Deus noster & mortuæ sunt ranæ de domibus, & de villis, & de agris: congregaverunt eas in immensos aggeres, & computruit terra. Videns autem Pharaon, quod data esset requies: ingravavit cor suum, & non audivit eos.

Quid agis Pharaon? ubi regia fides? dimittam, addixisti, populum, ut sacrificet Domino: promissum tuum reposcitur. Sed hæc susque deque habent perfidi: jam tum nostri hujus ævi institutis prò pudor, politicis, minimè Christianis at temperasse sua dicta videntur, quibus Regem flagitiosè prætendunt, non alligari verbo.

Q 5

Tunc

Tunc dixit Dominus ad Moysen; loquere ad Aaron:extende virgam tuam & percute pulverem terræ: & sint scyniphes in universâ terrâ Ægypti. Et extendit Aaron manum, virgam tenens percussitque pulverem terræ, & facti sunt scyniphes in hominibus, & in iumentis, omnis pulvis terræ versus est in scyniphes per totam terram Ægypti. Feceruntque similiter malefici incantationibus suis, ut educerent Scynephes, & non potuerunt. Voluerunt quidam Hebræorum interpretum, per Scyniphes, sit verbo venia, intelligi pedes, discrepat Augustinus, quocum recentiores passim concordant, ajuntq; Scyniphes fuisse parvas, importunas, inquietasq; muscas; quæ proboscide suâ peracutâ penetrare cutem, inflammare sanguinem, acriter pungere, continuosque infigere aculeos, aptæ natæ fuerint: huncque volantem muscarum exercitum, per aëra vagabundum, in Ægyptiorum frontibus, manibus, pedibus, castrametatum esse: & qualicumque demum nisu excussæ repellerentur; mox iterum primo momento, instauratis denuò turmis, fortius

tius innovasse assultum. Maleficia itaque, cum in hac plagâ delusam suam artem, fractasque vires persentiscerent, dixerunt ad Pharaonem: *Digitus Dei est hic*: potentius Numen operatur; cui minimè resistendo sumus: hætenus in terrâ & aqua stetit concertatio: nunc in aëre res geritur, unde proscripta nostra potestas, humi serpere enervata cogitur: est Cœlum Cœli Domino. Induratumque est cor Pharaonis; & non audivit eos.

Instat proinde Dominus; ecce ego *Secunda* immittam in te, & in servos tuos, & in *ex aëre* populum tuum, & in domos tuas, omne *plaga,* genus muscarum faciamque mirabilem *omne ge-* terram Gessen, in qua populus meus *nus mus-* est, ut non sint ibi muscæ: & scies quo- *carum.* niam ego Dominus in medio terræ: cras erit signum istud. Et venit musca gravissima in domos Pharaonis, & servorum ejus, & in omnem terram Ægypti, corruptaque est terra.

Scyniphes quantumvis acres, sed muscæ leves, nequiverunt Regis perfrictam frontem expugnare: mittuntur ergo suppetiæ, innumeræ auxiliares copiæ, *mus-*

muscæ gravissimæ, ex omni culicum progenie: hæc torserunt adeo & homines & bestias, morsu suo acerbo simul ac virulento; ut denique feras fastidiosusque Rex compulsus fuerit apud Moysen & Deum deprecari plagam, *Vocavitque Pharaon Moysen & Aaron, & ait eis: ego dimittam vos, ut sacrificatis Domino Deo vestro; rogate pro me: & ait Moyses: orabo Dominum, & recedet musca, veruntamen noli ultra fallere, ut non dimittas populum.* Egressusque Moyses oravit Dominum, & abstulit muscas: non superfuit, ne una quidem, & ingravatam est cor Pharaonis, ita ut nec hac quidem vice, dimitteret populum.

*Tertia æris plaga
Pestis iumentorum.*

Monetur itaque Pharaon: dimitte populum; quod si adhuc renuis; ecce manus Domini erit super agros tuos, & super equos, & asinos, & camelos, & boves & oves; pestis valde gravis. Altera die mortua sunt omnia animantia Ægyptiorum; de animalibus vero filiorum Israël nihil omnino perit. Et misit Pharaon ad videndum, nec erat quidquam mortuum de his qui possidebat Israël.

In-

Ingravatumque est cor Pharaonis, & non dimisit populum.

Verè stolidè stupida perstat Ægyptiorum impietas, pergentium colere boves & oves, uti Deos; quorum incolunitatem, vitam & mortem pendere cernebant, è libera manu ac beneplacito omnipotentis Dei Israëlis: qui non cessans compescere rebelles, mandat denuò Moyli & Aaroni; tollite plenas manus cineris de camino, & spargat illum Moyses in cœlum coràm Pharaone, erunt in hominibus & jumentis ulcera, & vesicæ urgentes, in universâ terrâ Ægypti. Factaque sunt ulcera vesicarum turgentium in hominibus & jumentis. Nec poterant malefici stare coram Moysè propter ulcera, quæ in illis erant. Refert Philon fuisse hanc plagam admodum terrificam; quæ plerisque hominum ac jumentorum à capite ad calcem usque obscœnè exulcerarit: undè eam Deus, tanquam malum gravissimum intentat peccatori, Deuteron: 28. cap. v. 27. & 35. *percutiat te Dominus ulcere Ægypti; & partem corporis scabie quoque & purigine: ulcere pessimo*

*Quarta
aeris plaga
cinis
camini, in
cœlum
sparsus,
causat ulcera.*

fimo in genibus & in suris, sanarique non possis à plantâ pedis, usque ad verticem tuum. Induravitque Dominus cor Pharaonis & non audivit eos.

*Quinta
aeris pla-
ga grando
tonitrua
fulgura.*

Hic jam percontatur Dominus à Pharaone: adhuc retines populum meum, & non vis dimittere eum? en pluam grandinem multam nimis, qualis non fuit. Extenditque Moyses virgam in cœlum, & Dominus dedit tonitrua, & grandinem ac discurrentia fulgura super terram, & percussit grandis cuncta, quæ fuerunt in agris ab homine usque ad jumentum. Tempestas Esdræ 15. visa hic ingruerat. *Ingebunt cultotes operantes terram; quoniam deficient semina eorum ab uredine, & grandine, & sydere terribili, ecce nubes ab oriente, à septentrione usque ad meridianum & facies earum horrida valde, plena iræ & procellæ; horrebunt qui videbunt iram illam.* Exhorruit etiam Pharaon, misitque & vocavit Moysen ad Aaron, dicens ad eos: peccavi etiam nunc. Dominus justus: ego & populus meus impii: orate Dominum, ut desinant tonitrua Dei & grando; ut dimittam vos;

&

& nequaquam hic ultra maneatis. Tendit Moyses manus ad Dominum & cessaverunt tonitrua & grando, videns autem Pharaon, quod cessasset pluvia, & grando & tonitrua, auxit peccatum: nec dimisit Filios Israël.

Dixit Dominus ad Moysen induravi cor Pharaonis & servorum illius, ut faciam signa mea hæc in eo: & narres in auribus Filii tui & nepotum tuorum, quoties contriverim Ægyptios, & signa mea fecerim in eis & sciatis, quia ego Dominus. Introierunt dein Moyses & Aaron ad Pharaonem & dixerunt ei; hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: usquequo non vis subjici mihi? dimitte populum meum, ut sacrificet mihi; sin autem resistis & non vis dimittere eum: ecce ego inducam cras locustam in fines tuos, quæ operiat faciem terræ, ne quicquam ejus appareat; sed comedatur quod residuum fuerit grandini: corrodet enim omnia ligna, quæ germinant in agris: & implebunt domos tuas & servorum tuorum, & omnium Ægyptiorum; quantum non viderunt Patres tui & avi, ex quo orti sunt super terram, usque in præsentem diem, avertitque se & egres-

Ueli

Quomodo
accipien-
dum; in-
duravi
cor Pha-
raonis.

Delicato isthoc scripturæ loco: ego
induravi cor Pharaonis & servorum
ejus: imperitè abutuntur hæreticorum
nonnulli; libertatem hominis inde de-
negantes; omnemque actionis pravæ
malitiam & causam, refundentes in
Deum. Sed sat clarè semetipsam expli-
cat scriptura, præcedentibus subsequen-
tibusque diversis locis: ubi exponit Pha-
raonem ipsummet, cor suum ingrava-
re, indurare, nec velle apponere, dum
ergò dicitur, induravi cor Pharaonis;
sensus est: commisi ipsum voluntariæ
obstinatæ mentis pravitati, indulsi,
se liberè dedat rebellis contra me, arto-
gantiæ excessibus. August. in Exod.
quæst. 18. *ut tale cor haberet Pharaon,
quod patientia Dei non moveretur ad
pietatem, sed potius ad impietatem, vi-
tium proprii fuit.* Sufficit ad gerendum
cor malis ingravatum; esse natum ex
Adamo hominem, sibi soli relictum.
Ita porrò Augustinus: *Nullum est pec-
catum, quod faciat homo; quod non
possit facere alter homo, si desit rector,
à quo factus est homo.* Justè autem se
subtrahit Deus, hominum rector, pec-
cato;

caroribus, traditque eos cervicosæ proprii sui sensus obstinationi ; qui semper impia corde versant, nec nisi dira, dolos fraudesque capitales ementiuntur ore ; ità, ut continuo cuneus cuneum trudat, peccatum unum peccatum aliud, admittendum postulet. Augustinus contrà Julianum, lib. 5. cap. 4. *Ut eadem peccata sint, & peccatorum supplicia præteritorum; & suppliciorum merita futurorum.* Dixerunt autem Servi Pharaonis ad eum : usquequo patiemur hoc scandalum ? dimitte homines, ut sacrificent Domino Deo suo ; nonne vides, quod perierit Ægyptus ? Revocaveruntque Moysen & Aaron ad Pharaonē : qui dixit eis : ite, Sacrificate Domino Deo vestro quinam sunt, qui ituri sunt ? ait Moyses, cum parvulis nostris & senioribus pergemus ; cum filiis & filiabus, cum ovibus & armentis ; est enim solemnitas Domini Dei nostri. Respondit Pharao : Non fiet ità, sed ite tantum viri hoc enim & ipsi petistis. Statimque ejecti sunt de conspectu Pharaonis.

R

Ab-

Turpitudinem mendacii.

Abjecta improbitas est, malitiosè alucinari in verbis: sunt indecora homini, turpissima in Principe mendacia: nunquam insinuarat Moyses, viros solos, à mulieribus & infantibus segregatos, Domino sacrificatum abituros: ejusmodi tamen fictis falsisque fallaciis; ipsius postulata impudentissimè asperguntur. Quid mirum, accommodasse eum suis affectibus mendacium; qui nullum non facinus perpetrare audebat. O quot habet hodie dùm, propudiosos sui imitatores, hac in improbitate Pharaon! nolo Reges, nolo generosos tangere Principes; Reperies qui se regulos fingant; inque sua commoda, quævis opportuna struere mendacia perfidè præsumant, est futilibus hisce Deastris litandum silentio, simul ac vili conrempu.

*Sexta
aëris plaga,
ventus urens levans locustas.*

Interea Dominus induxit ventum urentem totâ die illâ & nocte; & mane facto, ventus urens levavit locustas, quæ ascenderunt super universam terram Ægypti, & sederunt in cunctis finibus Ægyptiorum innumerabiles quales, ante illud tempus non fuerant,

rant, nec postea futuræ sunt. Operueruntque universam superficiem terræ, vastantes omnia, devorata est igitur herba terræ, & quidquid pomorum in arboribus fuit, quæ grando dimiserat, nihilque omnino virens relictum est in lignis, & in herbis terræ, in cuncta Ægypto.

Quamobrem festinus Pharaos vocavit Moysen & Aaron, & dixit eis: *Peccavi in Dominum Deum vestrum, & in vos*: Sed nunc dimittite peccatum mihi etiam hac vice; & rogate Dominum deum vestrum, ut auferat à me mortem istam.

Metuit sibi Pharaos ab locustarum lethifero morsu, qui sicuti correpta virentia omnia arrodendo exurebat. Itaque quos in homines figebatur, eosdem virulento ictu, interimebat, Sapient. 16. v. 9. *In hoc enim ostendisti inimicis nostris quia tu es, qui liberas ab omni malo: illos enim locustarum & muscarum occiderunt morsus & non est inventa sanitas animæ illorum, quia digni erant ab hujuscemodi exterminari filios autem tuos nec draconum; nec venenatorum vicerunt dentes.*

R 2

Egres-

Egressus Moyses de conspectu Pharaonis oravit Dominum: qui flare fecit ventum ab occidente vehementissimum, & arreptam locustam project in mare rubrum: non remansit ne una quidem in cunctis finibus ægypti. Et induravit Dominus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israël,

*Septima
aeris pla-
ga, Tene-
bra.*

Dixitque Dominus ad Moysen extendende manum tuam in cælum: & factæ tenebræ super terram Ægyptitam densæ, ut palpari queant. Extenditque Moyses manum in cælum; & factæ sunt tenebræ horribiles in universâ terrâ Ægypti tribus diebus: nemo videt fratrem suum; nec movit se de loco, in quo erat. Ubique autem habitabant filii Israël, lux erat.

Tenebræ in se aliud non sunt, quam privatio lucis neque cadunt sub sensum tactus: hic verò prodigosè offusa caligo asseritur esse palpabilis: fuit namque aër vaporibus, humidis, nebulis & nubibus tam densis, tamque spissis opertus, ut & in facie & manibus

istiusmodi crassum madorem persentire, necesse fuerit. Insuper hanc opacam triduo noctem, reddiderunt horribilem spectra & umbræ; quæ suis è speluncis producta, in hac amicâ sibi obscuritate vagabantur, suisque subitis improvisisque terriculamentis, pavitantes impios, multum infestabant. Quemadmodum ipsemet Spiritus veritatis, lux illa beatissima, tenebrarum harum explicatorem agere, Sapient. 17. facundè legitur. *Dum persuasum habent iniqui posse dominari nationi sanctæ, vincunt tenebrarum & longæ noctis, compediti, inclusi sub tectis jacuerunt: paventes horrendè, & cum admiratione nimia perturbati: neque enim, quæ continebat illos spelunca, sine timore custodiebat. quoniam sonitus descendens perturbabat illos, & personæ tristes illis apparentes, pavorem illis præstabant. & ignis quidem nulla vis, poterat illis lumen præbere: nec siderum limpida flammæ, illuminare poterant illam noctem horrendam, apparebat*

R 5

autem

Spectra.

autem illis subitaneus ignis, timore plenus, & timore peruculsi illius, quæ non videbatur, faciei; existimabant deteriora esse, quæ videbantur: & si nihil illos ex monstris perturbabat; tractus animalium & serpentum sibilatione commoti, tremebundi peribant. Semper enim præsumit se va, perturbata conscientia. Aliquando monstrorum exagitabantur timore: aliquando animæ deficiebant traductione: subitaneus enim & insperatus timor supervenerat. Unâ catenâ tenebrarum erant omnes colligati. Sive spiritus sibilans, aut inter spissos arborum ramos, avium sonus suavis: aut vis aquæ decurrentis nimium, aut sonus validus præcipitantium petrarum, aut ludentium animalium cursus invisus, aut mugientium valida bestiarum vox; aut resonans de altissimis montibus echo, deficientes faciebat illos præ timore. Omnis enim orbis terrarum limido illuminabatur lumine, & non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum, quæ super-

superventura erat illis. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebræ. Sanctis autem tuis, id est Israëltiis, maxima erat lux & horum quidem vocem inimici audiebant, sed figuram non videbant. Hæc ex sapiente.

Quod supra indicatum, nullam vim ignis potuisse illis lumen præbere, idipsum attingit etiam Philon, tam activum acremque fuisse aëris uvidum frigiumque vaporem; ut toties quoties accendere candelam, aut ignem instruere tentassent, nullum iis affulsisse lumen: sed veluti ardens lucerna in puteum profundè delata, languet & expirat; ita suscitato solùm gravi fumo, mox omnia restincta, mortuaque remansisse; nec ullam illos unquam in lucem valuisse emergere.

Mador
aëris non
patieba-
tur arde-
re quic-
quam.

Vocavit Pharaon Moysen & Aaron, & dixit eis: ite, sacrificate Domino: oves tantum veltræ & armenta remaneant: parvuli vestri eant vobiscum. Ait Moyses: Hostias quoque & holocausta dabis nobis quæ offeramus Domino deo nostro, cuncti greges pergent nobiscum; non remanebit ex eis ungula, quæ necessaria sunt in

R 4

cul-

cultum Domini Dei nostri, præsertim cum ignoremus, quid debeat immolari, donec ad ipsum locum perveniamus. Induravit autem Dominus cor Pharaonis, & noluit dimittere eos: dixitque Pharaon ad Moysen: recede à me, & cave, ne ultra videas faciem meam, quocumque enim die apparueris mihi, morieris respondit Moyses: ita fiet, ut locutus non videbo ultra faciem tuam. Hic effert belluinam suam indolem furiosus Rex, audetque brutus minari mortem Moysi, quem tot argumentis potentior se, ac quasi Deum experiri debuerat. Responsum Moysi (ita fiet, ut locutus es, non videbo ultra faciem tuam) visum Prophetæ divinum est: intelligebat enim inspirante Numine non procul abesse horam interitus barbari hujus Principis; in potentia justitiaeque divinæ signum insigne, quale non sit datum, dum steterit orbis. *Et exiit à Pharaone iratus nimis.* Hac circumspirabat sacrae mentis fervorem, quo in superbum impiissimi Regis caput, execrabatur Moyses, non ferens diutius vas hoc argillæ luteum, jam
jam

jam in sexcenta comminuendum fragmenta; hunc vermem terræ, qui nec humi quidem serperet, nisi ex gratiâ ejus, quem adhuc dum arrodere nitebatur, tam prolongatâ impudentiâ insurgere in Creatorem, cœlique Domino refragari.

Et dixit Dominus ad Moysen: adhuc unâ plagâ tangam Pharaonem & Ægyptum, & post hæc dimittet vos, & exire compellet. Dices ergo omni plebi, ut postulet vir ab amico suo, & mulier à vicinâ suâ vasa argentea & aurea.

Factum est autem in noctis medio, *Nax primogenitorum.* percussit Dominus omne primogenitum in terrâ Ægypti; à Primogenito

Pharaonis, qui in solio ejus sedebat, usque ad primogenitum captivæ, quæ erat in carcere; & omne primogenitum jumentorum. Surrexitque Pharao nocte, & omnes servi ejus, cunctaque Ægyptus, & ortus est clamor magnus: neque enim erat domus, in qua non jaceret mortuus. Vocatisque Pharao, Moysè & Aaron nocte, ait; surgite & egredimini à populo meo, vos & Filii Israël. Ite, immolate Deo: oves vestras

R s

&

& armenta sumite, ut petieratis; & abeuntes benedicite mihi: urgebantque Ægyptii populum de terrâ exire velociter, dicentes; omnes moriemur.

Non venit hæc plaga adscribenda aëri, sed oberrantibus per terram æque ac aëra geniis, iisque malis; quibus hanc edendam domatim stragem imperasse putatur Deus; DD. Augustino & Hieronimo propendentib⁹ in hunc sensum arbitris, juxta psal. 77. v. 49. & seq. *Misit in eos iram indignationis suæ, immisiones per Angelos malos non pepercit à morte animabus eorum: & jumenta eorum in morte conclusit: & percussit omne primogenitum in terra Ægypti.*

Spolium.

Parabatur ergo abitus: petieruntque Filii Israel ab Ægyptiis vasa argentea & aurea, vestemque plurimam; deditque Dominus gratiam populo coram Ægyptiis, ut commodarent eis, & spoliaverunt Ægyptios. Nonne hoc paradoxum est: Deus, ipsa iustitia, imperat exuvias tollere, & spolia furtiva promovet. Nunquid inde

de manebit actio exspoliationis & furti *Ægyptiis* contra *Israel*? Dubium non esset si *Israelitæ* motu proprio, hæc præciosiora *Ægyptiorum* sibi mutua dari postulassent, animo, quo abibant, non redeundi, nec unquam restituendi accomodata, quin tanquam expilatores infames, ac in jus naturale gravissimè peccantes, depopulatores publici haberi possent: nunc vero, cum Deus, qui cunctarum Mundi divitiarum primus possessor ac Dominus absolutus est, hæc fieri mandarit; evanescit omnis difficultas, nulla remanet iniquitas: & quod ait Augustinus lib. 22. cap. 21. contra Faustinum: *Divinis imperiis cedendum obtemperando, non resistendum disputando: digni erant, & illi, quibus talia juberentur; & isti, qui talia paterentur. Hoc facere Hebræi divina dispensatione illius judicio justo bonoque permissi sunt, quinovit & pœnis vel coercere improbos, vel erudire subjectos.* S. Irenæus lib. 4. cap. 49. adversus hæres. De hoc spolio hæc habet: Quid injustè gestum est: si

EX

ex multis pauca sumpserunt: & qui poterant multas substantias suas habere, si non seruissent Ægyptiis, & diuites abire; paucissimam mercedem pro magna seruitute accipientes, inopes abierunt. Confirmatur isthoc sapientia re, ubi hoc est, hac de re Spiritus sancti loquium: *Reddidit iustis mercedem laborum suorum: & eduxit illos in uiam mirabili; transtulit illos per mare rubrum: inimicos autem illorum demersit in mare, iusti tulerunt spolia impiorum.*

*Egressus
Israëlis.*

Profecit tandem sunt sexcenta fere millia peditum virorum, absque parvulis: sed & vulgus promiscuum innumerable ascendit cum eis: oves & armenta, & animantia diversi generis multa nimis. Habitatio illorum, quã manserunt in Ægypto fuit quadringentorum triginta annorum: quibus expletis, eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti. Tulit quoque Moyses ossa Joseph secum, eò quod adjurasset Filios Israël. dicens: visitabit vos Deus, efferte ossa mea hinc uobiscum. Dominus autem præcedebat eos

*Columina
nubis &
ignis.*

eos ad ostendendam viam, per diem in columna nubis; & per noctem in columnâ ignis, ut dux esset itineris utroque tempore. Ea siquidem erat solitudinis illius desertissimæ, inculta horridaque vastitas; ut si quando urgente negotio viatores per sola abditaque hæc loca, in quibus nec minimum ullius viæ aut semitæ extabat vestigium, transire cogerentur; auxilio acûs magneticæ, pro ut mare navigantes factitant, juvare se, ac cæli astrorumque observatu, in terminum suum dirigere, in more necessitateque positum haberent. Ideoque nunquam defuit columna nubis per diem; nec columna ignis per noctem coram populo: qui cum lassus subsisteret in via, columna sive ignis noctu; sive nubis interdiu, adhærebat tabernaculo: & quamdiu immota eidem insisteret; tamdiu quieti vacabat populus: quando autem movebatur, & à tabernaculo sursum elevata, altius parebat in aëre; tunc exurgens exercitus, castra levabat, se dabit in pedes, ductumque sequebatur. Præter binas has nubis & ignis columnas subveniebat clemens

cœ.

coelum, sub dio degentibus tertiâ quadam nube, quæ ad modum tentorii, & amplissimi veli, longè latèque supra totum exercitum extenta, ab æstu solis ardentissimi, omnique aliâ aeris intemperie universum populum protegebat. De qua ait David pfa. 104. *Expandit nubem in protectionem eorum.*

Non eos duxit Deus per viam terræ Philistum, quæ vicina erat: reputans ne fortè pœniteret populum, si vidisset adversum se bella consurgere: sed circumduxit per viam deserti juxta mare rubrum; & armati ascenderunt Filii Israel. Hic ostenditur, inquit Augustinus in Exord. quæst. 40. omnia fieri debere consilio, quæ consilio rectè fieri possunt, ad evitanda, quæ adversa sunt: etiam cum Deus apertissimè adjutor est.

*Pharao
insequitur
Israel.*

Nunciatum est Regi Ægyptiorum, quod fugisset populus: immutatumque est cor Pharaonis, & persecutus est Filios Israel. Cumque appropinquasset, levantes Filii Israel oculos, viderunt Ægyptios post se; & timuerunt valdè, clamaveruntque ad Dominum. Et ait Moy-
tes

ses ad populum: nolite timere, stete, & videte magnalia Domini, quæ facturus est hodie: Dominus pugnabit pro nobis, & vos tacebitis. Cumque extendisset Moyses manum, elevatâ virgâ super mare; abstulit illud Dominus flante vento vehementi & urente, totâ nocte, & vertit in siccum, divisaque est aqua: & ingressi sunt Filii Israel per medium siccimaris: erat enim aqua, quasi murus à dextrâ eorum & lævâ. Persequentesque Ægyptii, ingressi sunt post eos; & omnis equitatus Pharaonis, currus ejus & equites, per medium maris Jamq; advenerat vigilia matutina & ecce respiciens Dominus super castra Ægyptiorum; subvertit rotas curruum, ferebanturque in profundum. Dixerunt ergo Ægyptii, fugiamus Israelem, Dominus enim pugnat pro eis, contra nos. Cumque extendisset Moyses manum contra mare; reversum est primo diluculo ad priorem locum: fugientibusque Ægyptiis occurrerunt aquæ; & involvit eos Dominus in mediis fluctibus: & aquæ

*Mare
præbet
transitum
Israelitis.*

*Absorbetur
exercitus
Pharaonis.*

aquæ operuerunt currus & equites
 cuncti exercitus Pharaonis: *nec unus
 quidem superfuit ex eis.* Nec unus, ex
 currubus, quos sexcentos electos, &
 quicquid præterea in Ægypto curruum
 erat, secum Pharaon abduxerat in cam-
 pum: Nec unus, de peditum ducentis
 millibus: Nec unus, de quinquaginta
 millibus equitum: Nec unus, de exerci-
 tus totius ducibus: omnes ad unum, à
 refluxente præcipitanter mari, undique
 præoccupati; ab aëre seclusi, respirare
 prohibiti, teterrimè suffocantur. triumphante
 tandem contrà impium, seculo
 subtrahendo, aëris elemento. *Timentis
 que populus Deum, & crediderunt
 Domino, & Moyse seruo ejus.*

Age sis mihi Lector, quod tunc Moy-
 si imperabatur, etiam nunc exequere,
 narretur nomen Domini in omni terrâ.
 Narres in auribus Filii tui & neporum
 tuorum; quoties ostenderit Dominus
 fortitudinem suam, ac contriverit Æ-
 gyptios, & signa fecerit in eis: ut
 sciant, *quia ille Dominus,
 & non sit similis illi in
 omni terrâ.*

Elemen: